

20.8.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi, saara.luukkonen@minedu.fi

Diaarinumero: OKM/34/010/2018

Asia: **HE eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Opetusalan Ammattijärjestön lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle hallituksen esityksestä laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

OAJ kiittää mahdollisuudesta ja lausua ja esittää seuraavaa:

Yleisesti esityksestä

Esityksessä ehdotetaan valtakunnalliseen tietovarantoon kerättävän jatkossa myös yksilökohtaisia pedagogisia tietoja (HOKS), jonka sisältö on osittain salassa pidettävää ja opiskelijan käynnissä olevaan koulutuksen järjestämiseen liittyvää. Osa näistä tiedoista on erittäin henkilökohtaista ja liittyy opiskelijan tilanteeseen sellaisista syistä, joiden kesto voi olla vaikea arvioida ja joilla ei ole merkitystä muissa oppimisympäristöissä.

OAJ pitää tärkeänä, että yksilöä koskevien tietojen keräämisestä valtakunnallisiin tietovarantoihin on syytä käydä kansallinen keskustelu. Tietovarantoja ja niitä koskevia sisältöjä varten olisi luotava yhtenäiset kansalliset linjaukset ja periaatteet.

Opinto- ja tutkintorekisterin muuttaminen vastaamaan Euroopan unionin tietosuojasetusta

OAJ katsoo opinto- ja tutkintorekisterin muuttamisen tarpeellisenä siltä osin kuin se on välttämätöntä harmonisoitaessa lainsäädäntöä vastaamaan Euroopan unionin tietosuojasetusta.

Lainmuutosten ja tietosuojaan tehtyjen tarkennusten osalta on tärkeää, että viranomaiset tiedottavat ja laativat koulutuksen järjestäjille selkeät ohjeet muutoksista ja uusista vaatimuksista. Eri koulutusasteilla on oltava kansallisen tason tieto siitä,

20.8.2018

mitä uusi lainsäädäntö muuttaa aiempaan verrattuna, ja millaisia toimenpiteitä se koulutuksen järjestäjiltä ja esimiehiltä johtamisnäkökulmasta edellyttää.

OAJ korostaa, että uuden lainsäädännön kautta tulevista uusista toimista mm. tietojen luovuttamisvelvollisuuksien ja -palveluiden laajenemisesta aiheutuviin muutoksiin ja muutoksen johtamiseen, on varattava riittävät resurssit. Ilman riittäviä ja todellisiin arviolaskelmiin perustuvia voimavaroja ei saada yhtenäisiä, selkeitä toimintamalleja, joita OAJ pitää välttämättöminä henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä toiminnassa.

OAJ edellyttää, että koulutuksen järjestäjät on veloitettava kouluttamaan henkilöstönsä ja laatimaan sellaiset toimintaohjeet, mistä käy selkeästi ilmi uuden lain edellyttämät toimet ja vastuunjako. Opettajien, erityisesti opinto-ohjaajien ja erityisopettajien, roolit ja vastuut korostuvat niin tietojen kerääjinä, tallentajina, käyttäjinä kuin tietojen siirtäjinä. OAJ korostaa henkilöstön koulutuksen merkitystä, kun työhön liittyvät vastuut ja velvollisuudet muuttuvat. Muutoksen johtaminen ja toimintamallien muutos edellyttää työaikaa ja yhteistä keskustelua.

Lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä jää osin epäselväksi, mikä taho kulloinkin on henkilötietojen käsittelystä vastuussa oleva rekisterinpitäjä. OAJ edellyttää, että esitystä tarkennetaan myös tältä osin.

Ammatillisen koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon laajentaminen henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen tallentamisella

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on laajentaa ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen tallentamisella. Tavoite pyritään toteuttamaan niin, että tarvittavat tiedot kootaan teknisesti olemassa olevasta tietovarannosta (eHOKS). Hallituksen esitysluonnoksen tavoite on tärkeä. Henkilökohtaistaminen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ovat keskeisiä ammatillisen koulutuksen periaatteita ja opiskelijan oikeusturvaan liittyviä asioita. Uuden tietosuojalain myötä tehtävä on entistä vastuullisempaa. OAJ esittää, että hallituksen esityksessä tuotaisiin esille eHOKSin laadinnan edellyttävän virkavastuulla toimimista ja opettajan kelpoisuuden omaavan henkilön toimintaa.

Koulutuksen järjestäjien kesken on luontevaa vaihtaa ja siirtää opiskelijaa koskevia sellaisia tietoja, jotka sujuvoittavat opintoja. OAJ pitää tärkeänä, että esityksessä olevaa säännöstä koulutuksen järjestäjän oikeudesta opiskelijan salassa pidettäviin tietoihin täsmennetään. Säännöksestä on selkeästi käytävä ilmi, kenellä on oikeus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen, missä tilanteessa ja mihin käyttö-tarkoitukseen tiedon voi luovuttaa.

20.8.2018

Digitalisaation ja lainsäädännön myötä myös henkilötietojen siirtäminen on tullut helpommaksi. OAJ huomauttaa, että ammatillisen koulutuksen opiskelijaa koskevia tietoja kertyy monissa eri oppimisympäristöissä. Opiskelijasta kerättyä tietoa eri oppimisympäristöjen välillä ei saa liikkua muilta osin kuin mikä on opiskelun kannalta välttämätöntä. OAJ katsoo, että tällaista tietovarantoa siirrettäessä ja luotaessa erityistä huomiota tulee kiinnittää henkilötietojen suojaan ja tietoturvallisuuteen. Eri toimijoiden tehtävät, vastuut ja velvollisuudet sekä tietojen katseluoikeudet ja muut tietojen luovutustilanteet tulee pohtia ja säätää tarkasti.

OAJ pitää ehdottoman tärkeänä, että myös opiskelijan tietosuoja varmistetaan kaikissa yhteyksissä, missä opiskelijaa koskevia tietoja siirretään tai luovutetaan. OAJ pitää välttämättömänä, että opiskelijalla on oikeus saada tieto siitä, mitä tietoja hänestä eri tahoille luovutetaan ja siirretään.

OAJ edellyttää, että myös tästä lainsäädäntöön tulleesta muutoksesta tiedottaminen eri sidosryhmille, yhteistyökumppaneille ja työpaikoille ei saa jäädä yksin koulutuksen järjestäjän tehtäväksi, vaan tiedottamista tehdään kansallisella tasolla opetushallituksen ja ministeriöiden toimesta.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Nina Lahtinen
koulutusasiainpäällikkö

Inkeri Toikka
erityisasiantuntija